

RITUVELEN

HEB

IK

Interview

Ties van der Meer is vader van twaalf donorkinderen

Pagina C6

WEL / NIET /

EEN BEEFTJE

NODIG

Kruis aan wat van toepassing is. Een kieswijzer voor levensbeschouwing

Pagina C4

Vragen voor zinzoekers

LEVENSBESCHOUWING De keuze tussen levensbeschouwingen is groot. Welke houding past je het beste? De *Kieswijzer Levensbeschouwingen* probeert de zoekende op weg te helpen.

Door onze redacteur **Mirjam Remie**

Hoe moet je leven? Het antwoord op die vraag is er sinds de ontzuiling niet makkelijker op geworden. De moderne mens heeft een grote hoeveelheid opties om uit te kiezen: religieus of atheïstisch, optimistisch of pessimistisch, met of zonder het vooruitzicht van een hiernamaals.

En ook wie niet zo bewust met zingevingskwesaties bezig is, wordt er aldoor mee geconfronteerd. Al zappend op tv, in het tijdschriftenschap door bladen als *Happinez* en *Flow* op internet door artikelen met koppen als 'vijf manieren om je negativiteit kwijt te raken'.

Om te helpen bij het bepalen van een levenshouding maakte André Droogers, godsdienstantropoloog, de *Kieswijzer Levensbeschouwing*. Tientallen wereldbeelden zijn erin verwerkt, van orthodox tot gematigd, van vrijzinnig tot vaststaand, van bewust tot onbewust. Met vragenlijsten wordt de lezer op weg geholpen.

Voor een godsdienstantropoloog is dit een spannende tijd, zegt Droogers, zelf actief in een doopsgezinde gemeente. Steeds minder mensen krijgen vanaf hun geboorte een levensbeschouwing mee en de keuze is groot. Ongeveer eenzesde van de Nederlandse bevolking bezoekt één keer per maand een godshuis. Nog eenzesde is atheïst en de rest van de bevolking kiest individueel antwoorden op levensvragen.

Die vragen komen tegenwoordig vooral op als daar een concrete aanleiding voor is. Meestal een crisis: ziekte, dood, een scheiding. „Dan worden mensen aan het denken gezet. Wie ben ik en wat doe ik met mijn leven?“ Twintigers kampen vaak met twijfel - vind ik een baan, waar toe ben ik hier - en velen reizen een jaar om dat uit te zoeken. Veertigers en vijfti-

gers hebben een ander soort vragen: hoe lang heb ik nog en hoe richt ik dat in? Nog altijd vinden mensen antwoorden bij traditionele religies. „Maar het palet is in korte tijd heel divers geworden“, zegt Droogers. Er zijn nieuwe vormen, zoals The School of Life van de Britse filosoof Alain de Botton, dat avonden over levensvragen organiseert. Er ontstaan mengvormen. Zo put de Duitse spirituele leraar Eckhart Tolle, het grote voorbeeld van Oprah Winfrey, rijkelijk uit boeddhisme, christendom en islam.

Collectieve verbanden zijn belangrijk, vindt Droogers. Want hoe individualistischer de samenleving, hoe moeilijker het is tolerantie op te brengen. „Iedereen zijn eigen levensbeschouwing, dat lijkt me niet verstandig. Een samenleving heeft collectieve waarden nodig. Anders verdwijnt de samenhang.“

Zoekt iedereen zingeving? Dat verschilt van persoon tot persoon, denkt Droogers. Maar uiteindelijk heeft iedereen te maken met „grotere overstijgende gehelen“ die voor de mens niet helemaal te vatten zijn. De natuur, de ruimte, de tijd, het kwaad, de samenleving, het zelf. „Als individu moet je je daar op een of andere manier tot verhouden. Dat is volgens mij de reden dat we levensbeschouwing nodig hebben. Of die nou seculier is of religieus.“

De *kieswijzer* van Droogers bestaat uit telkens twee tegengestelde beweringen, waarbij je kunt aangeven in hoeverre je het ermee eens bent. Bijvoorbeeld: 'Een levensbeschouwing moet niet dwingend zijn' versus 'Mijn levensbeschouwing bepaalt mijn leven, van uur tot uur'. De antwoorden leiden naar verschillende levensbeschouwelijke houdingen. Ze zijn bedoeld als aanzet tot nadenken of verder lezen. Op verzoek van NRC vulden drie Nederlanders die met levensbeschouwing bezig zijn, de *kieswijzer* in.

FOTOS ISTOCK, MONTAGE FOTODIENST NRC

Deze stellingen zijn gebaseerd op stellingen uit *Kieswijzer Levensbeschouwing*.

Ramon Roelofs (48), beter bekend als dj Charly Lownoise

„In de vragenlijst zat één bewering die precies uitdrukt wat ik ervaar: als het over God gaat, is kiezen niet mogelijk. Je kunt wel kiezen voor allerlei -ismen, maar dat is rationeel. De manifestatie van God zit in ons allemaal.“

„Via een vriend van de technische school, wiens vader koster was, kwam ik met muziek in aanraking. Ik was enorm geraakt door de verbondenheid tijdens bijeenkomsten in de kerk van de koster. Een keer was er in de sociëteit van die kerk een drive-in-show. Vanaf toen, ik

was veertien, werd muziek mijn religie.“

„De crisis kwam toen ik zelf al jaren muziek maakte. Ik verloor me in mijn succes en het nachtleven en kreeg een burn-out. Existentiële vragen kwamen op: wat is dit lichaam, wat is dit leven? Kort daarna las ik het boek *Zen en Management*. Dat boeide me onwijs. Zo raakte ik op het boeddhistische pad.“

„Meditatie is iets heel eenvoudigs. Even niks doen, lekker zitten met een rechte rug. Het is een soort medicijn: als ik zit, meestal zo'n 25 tot 30 minuten, voel

ik de levensenergie in mijn lichaam stromen.“

„Het is nu veel normaler maar toen ik ermee begon, in 1999, was mediteren vooral iets voor academici. Ik schaamde me toen omdat ik dacht maar gewoon een boerenlul te zijn, een technische schoolkint. Dat heb ik leren loslaten. Ik ben hopelijk juist een brug naar jan met de pet. Ik heb jarenlang lessen gegeven als zenleeraar en mijn eigen zenschool gehad, ik organiseer retreats en een jaarlijks zenfestival in Soest. Ik wil zen uit dat zweverige wegtrekken.“

Carola Schouten (39), Tweede Kamerlid ChristenUnie

„Van dit soort keuzelijstjes word ik een beetje kriegelig, ze duwen je in een frame. Zo'n vraag of je in een inclusieve of een exclusieve samenleving gelooft, bijvoorbeeld. Geloof is helemaal niet zo gestandaardiseerd.“

„Het geloof is van groot belang voor mijn leven. Ik geloof in het lijden en sterven van Christus, dat hij de Verlosser is. Vrijwel elke week ga ik naar de kerk en in vrijwel alle keuzes die ik

maak probeer ik als christen te leven. Dat valt niet altijd mee. Maar het is geen regel-tjesgeloof. Het zit hem in dankbaarheid en het goede doen. In de volle erkenning dat dit leven altijd gebrekkig zal zijn.“

„Wat mij rust geeft, is de gedachte dat niet alles van mij afhangt. We worden gevraagd het goede te doen voor deze wereld, maar het is niet zo dat de wereld afhangt van onze daden. Dat

helpt mij in mijn werk, waarbij ik elke dag moet bedenken wat ik ergens van vind. Grote vragen, soms over oorlog, leven en dood. Ik kan er wakker van liggen. Dan geeft het geloof mij rust.“

Ik vind het een troostrijk idee dat, in wat voor situatie je ook zit, er altijd een God is die de wereld in liefde aanschouwt en perspectief biedt op leven na de dood. Mijn geloof is een geloof van hoop.“

Nourdeen Wildeman (34), islamitisch prediker

„Veel beweringen in de *kieswijzer* sluiten elkaar niet uit, zoals de vragen over God. Mijn keuzen leiden me naar een agnostische levenshouding, terwijl ik juist iemand ben met een overtuigde religieuze levensbeschouwing. Ik denk namelijk dat je niet kan kiezen of iets wel of niet waar is. Probeer maar eens te kiezen dat je gelooft dat je drie armen hebt. Dat gaat niet.“

„Wat ik moeilijk vind aan zo'n vragenlijst, is dat over levensbeschouwing wordt gesproken alsof het een product is. Alsof je een auto koopt en zelf de opties samenstelt. Zo werkt religie

niet. De enige vraag die relevant is, is: wat is waar? Als Allah niet zou bestaan, zou ik niet vijf keer per dag bidden. Tuurlijk, het geeft me discipline en rust, maar daarom doe ik het niet – dat zijn subjectieve zaken, die losstaan van het grotere geheel, de objectieve waarheid.“

„Mensen verwachten vaak een prachtig verhaal bij mijn bekering: dat ik opeens het licht zag, ofzo. Maar het ging vrij simpel. Ik dacht negatief over islam. En ik merkte dat ik onvoldoende inhoudelijke kennis had om die houding te beargumenteren. Toen ben ik gaan lezen. En hoe

meer ik las, hoe meer ik merkte dat mijn denkbeelden niet overeenkwamen met hoe islam in elkaar zit.“

„Je gaat naar de moskee, je bidt, je uiterlijk verandert, je financiële structuur, je raakt vrienden kwijt, je vrienden raken jou kwijt. Stappen, dat doe ik niet meer – mijn leefregels zijn veranderd. Ik probeer te leven naar het idee dat er een hoger doel is, anders dan alleen gericht zijn op plezier hebben. Maar er zijn ook veel dingen gelijk gebleven. Je bent wie je bent, al heet ik geen Bastiaan meer. Ik eet halal, maar ik houd nog steeds van Aziatisch of pittig eten.“

Kieswijzer levensbeschouwing is verschenen bij Amsterdam University Press, €19,95.